

EPHEMERIDES LITURGICAE 132 (2018) nr 3–4

W trzecim numerze „Ephemerides Liturgicae” (2018) znajdujemy trzy artykuły, omówienie nowego studium z zakresu historii reformy liturgicznej, kronikę oraz recenzje czterech książek.

Philip Beitia podsumowuje swoje prace o liturgicznych wspomnieniach męczenników w artykule pt. *La teologie du martyre dans les livres issus de la ré-forme liturgique de Vatican II* („Teologia męczeństwa w posoborowych księgach liturgicznych”, s. 257–279), wydobywając z przestudiowanych tekstów mszału, lekcjonarza i brewiarza teologię chrześcijańskiego męczeństwa. Przedstawia najpierw teologię zawartą w oracjach mszalnych, następnie wynikającą z liturgii słowa i czytań liturgii godzin.

Anthony Ward pisze o oracjach z dawnego Mszału Paryskiego w artykule *The Advent and Christmastide Orations of the „Missale Parisiense” 1481–1738* („Oracje Adwentu i okresu Bożego Narodzenia w *Missale Parisiense* 1481–1738”, s. 280–346). Autor pokazuje ewolucje diecezjalnego Mszału Paryskiego aż do 1738 r., który różni się od tradycji rzymskiej. Według Warda technika wyboru i adaptacji tekstów liturgicznych w tych mszałach może być widziana jako antycypacja reform podjętych w posoborowym Mszale Pawła VI.

Youhanna Nessim Youssef w artykule *Les Saint Dioscorus et Asclépius* („Święci Dioskur i Asklepios”, s. 347–363) bada cześć dwóch lokalnych świętych męczenników Egiptu w tradycji koptyjskiej. Kult tych świętych pochodzi z Górnego Egiptu, jest jednak obecny także w niektórych tekstach liturgicznych wydanych w Dolnym Egipcie. Oryginalne teksty koptyjskie zamieszczone są w artykule razem z tłumaczeniem na język francuski.

Maurizio Barba omawia znaczący wkład w historię soborowej reformy liturgicznej nowego opracowania, które dotyczy obrzędów przygotowania darów (*Un significativo contributo alla storia della riforma liturgica*, s. 364–368). To obszernie studium zostało wydane w serii „Liturgiewissenschaftliche Quellen und Forschungen” (104): Anne-Marie Petitjean, *De l’offertoire à la préparation des dons. Genèse et histoire d’une réforme*, Aschendorf Verlag, Münster, Westfalen 2016, 727 ss.

W rubryce *Chronica* ten numer „Ephemerides Liturgicae” zamieszcza sprawozdanie Przemysława Nowakowskiego CM z XI Międzynarodowego Kongresu Li-

turgicznego „Liturgia i kultura”, który odbył się w Rzymie w Papieskim Instytucie Liturgicznym *Anselmianum* w dniach 8–11 maja 2018 r. (s. 369–377).

Numer zamykają recenzje książek (wszystkie recenzje autorstwa Anthony Warda):

André LOSSKY, Goran SEKULOVSKI, Thomas POTT (red.), *Liturgie et religiosité: 64e Semaine d'études liturgiques Saint-Serge, Paris, Institute Saint-Serge, 2–29 juin 2017*, Aschendorf Verlag, Münster, Westfalen 2018 (= „Studia Ecumenica Friburgensia 86”), 412 ss.

Alvin M. BOWER, *The Liber Ymorum of Notker Balbulus*, t. I: *Text and Music*, Boydell Press for the Henry Bradshaw Society, Woodbrige, Suffolk 2016 (= „Publications of Henry Bradshaw Society” 121), 292 ss.

Alvin M. BOWER, *The Liber Ymorum of Notker Balbulus*, t. II: *Translation*, Boydell Press for the Henry Bradshaw Society, Woodbrige, Suffolk 2016 (= „Publications of Henry Bradshaw Society” 122), 265 ss.

Nigel J. MORGAN (red.), *English Monastic Litanies of the Saints after 1100*, t. III: *Addenda, Comentary, Catalogue of Saints, Indexes*, Boydell Press for the Henry Bradshaw Society, Woodbrige, Suffolk 2018 (= „Publications of Henry Bradshaw Society” 122), 265 ss.

David A. PITT, Stefanos ALEXOPOULOS, Christian McCONNELL (red.), *A Living Tradition: On the Intersection of Liturgical History and Pastoral Practice, Essays in Honor of Maxwell E. Johnson*, Liturgical Press, Collegeville 2012, 272 ss.

Treścią czwartego numeru „Ephemerides Liturgicae” z 2018 r. są cztery artykuły, kronika, recenzje pięciu książek oraz indeks artykułów czasopisma za 2018 r.

Numer odnotowuje w specjalny sposób kanonizację Pawła VI, która miała miejsce w Rzymie 14 października 2018 r., publikując na pierwszej stronie tekst nowego świętego papieża – fragment jego przemówienia na zakończenie rekolencji watykańskich z 9 marca 1968 r. Papieżowi Pawłowi VI poświęcony jest też pierwszy artykuł, autorstwa Maurizio Barby pt. *Paolo VI, il papa del Consilio e della riforma nella comunione dei Santi* („Paweł VI, papież Soboru i reformy we wspólnocie świętych”, s. 387–394). Autor ukazuje bogatą sylwetkę Pawła VI – człowieka modlitwy i intelektualisty, gorliwego kapłana i biskupa, papieża Soboru i reformy liturgicznej.

Philips Beitia zamyka swój cykl prac o męczennikach artykułem *Les mémoires liturgiques des martyrs inscrites dans les calendrier romain général entre 1979 et 1995* („Wspomnienia liturgiczne męczenników wpisane do kalendarza powszechnego między 1979 i 1995 rokiem”, s. 395–435). Dotyczy on celebracji męczenni-

ków wprowadzonych do kalendarza rzymskiego przez papieża Jana Pawła II. Analizowane są nie tylko teksty liturgiczne, ale także nauczanie papieża odnośnie do poszczególnych świętych. Są wśród nich św. Maksymilian Maria Kolbe, św. Wojciech, a także męczennicy wietnamscy i koreańscy.

Franco Manzi jest autorem biblijno-teologicznego studium pt. *Jesus Thirsts to quench the Thirst of the Samaritan Woman in an Ambrosian and a Roman Preface* („Jezus pragnie zaspokoić pragnienie Samarytanki w prefacjach obrządku ambrojańskiego i rzymskiego”, s. 436–447). Zbawcze spotkanie Samarytanki z Jezusem zostało wspaniale ukazane w prefacjach Mszału Rzymskiego, a przede wszystkim w Mszałe Ambrojańskim. Obydwa teksty, odwołując się do źródeł starochrześcijańskich, kontemplują Chrystusa, który pragnie zaspokoić pragnienie miłości Boga, jakiego doświadcza kobieta z Samarii.

Anthony Ward prezentuje artykuł *The Octav of Corpus Christi in the Cluniac Missal from 1493 Onwards* („Oktawa Bożego Ciała w Mszałe Kluniackim począwszy od 1493 roku”, s. 448–492). Bada w nim teksty liturgiczne oktawy Bożego Ciała znajdujące się w kolejnych wydaniach Mszału z Cluny – z 1493, 1717 i 1737 r. Analizuje czytania biblijne, rubryki i źródła oracji mszalnych.

W dziale *Chronica* ten numer „Ephemerides Liturgicae” publikuje sprawozdanie z IX Międzynarodowego Sympozjum Liturgicznego *Ad fontes liturgicos*, poświęconego 50-leciu Instytutu Liturgicznego w Krakowie: „W służbie tradycji i odnowy liturgicznej” (Kraków, 24–25.10.2018) autorstwa Przemysława Nowakowskiego CM (s. 493–499). Sympozjum zgromadziło przedstawicieli ośrodków naukowo-dydaktycznych badających liturgię z 10 krajów Europy.

Przed tradycyjnymi recenzjami książek znajduje się jeszcze wykaz publikacji nadesłanych do redakcji czasopisma (43 pozycje).

Na koniec recenzje autorstwa Anthony Warda następujących książek:

John CLARK, James HOGG (red.), *Mount Grace Charterhouse and Late Medieval Englishe Spirituality*, t. I: *The Works of Richard Methley: Scola Amoris Languidi, Refectorium Salutis, Dormitorium Dilecti, Experimentum Veritatis, To Hew heremyte*, FB Anglistik und Amerikanistik, Salzburg 2017 („Analecta Cartusiana” 64/1), 119 ss.

Rudolf PACIK, Andreas REDTENBACHER, Monika SCALA (red.), *Protokolle zur Liturgie: Veröffentlichungen der Liturgiewissenschaftlichen Gesellschaft Klosterneuburg*, t. III, Echter Verlag, Würzburg 2009/10, 332 ss.

Rudolf PACIK, Andreas REDTENBACHER, Monika SCALA (red.), *Protokolle zur Liturgie: Veröffentlichungen der Liturgiewissenschaftlichen Gesellschaft Klosterneuburg*, t. IV, Echter Verlag, Würzburg 2011, 336 ss.

Josep TORNÉ, *Santa Maria en sábado: Textos patristicos*, Centre de Pastoral Litúrgica, Barcelona 2016 (= „Celebrar” 98), 76 ss.

Jimmy AKIN, *Words of Wisdom from Church Fathers*, Catholic Truth Society, London 2017, 64 ss.

Przemysław Nowakowski CM